

DÜNYA TABİPLER BİRLİĞİ BELGELERİNDE MESLEKİ BAĞIMSIZLIK

M. Murat CİVANER*, Feride AKSU-TANIK**

Öz: Bu yazıda Dünya Tabipler Birliğinin çeşitli tarihlerde mesleki bağımsızlığın çeşitli boyutlarına ilişkin oluşturduğu tutum belgeleri topluca değerlendirilmekte, önemli noktalar özetlenmektedir. Bu derlemede temel -diğer belgelere kaynaklık eden- belgeler esas alınmıştır.

Anahtar sözcükler: Dünya Tabipler Birliği, hekim, mesleki bağımsızlık, meslek ahlakı

Professional Autonomy in World Medical Association's Policies

Abstract: This article reviews the World Medical Association's policies on different aspects of professional autonomy. This review covers only the fundamental declarations, which has been a source for many others.

Key words: World Medical Association, physician, professional autonomy, professional ethics

Sunuş

Hekimlik mesleğinin kendisini denetleme yetkisi bağlamında Dünya Tabipler Birliği'nin (DTB) dünya çapında hekim meslek örgütlerinin çatısı olarak oluşturduğu belgeler, hekimlik mesleğinin pek çok alanda ilkesel duruşunu tanımladığı gibi, mesleki bağımsızlığının da çerçevesini evrensel olarak, diğer deyişle ülkelerin öznel hukuki düzenlemelelerinden bağımsız olarak çizmektedir. DTB'nin tutum belgelerini derli toplu değerlendirmek, Türk Tabipleri Birliği'nin içinden geçtiği dönemde ayrıca önem kazanmaktadır.

Bu yazıda DTB'nin çeşitli tarihlerde mesleki bağımsızlığın çeşitli boyutlarına ilişkin oluşturduğu tutum belgeleri topluca değerlendirilmekte, önemli noktalar özetlenmektedir. Kuşkusuz DTB'nin bu derlemede yer almayan başka metinleri ve basın açıklamaları da bulunabilir; bu derlemede temel -diğer belgelere kaynaklık eden- belgeler esas alınmıştır.

1. Mesleki bağımsızlık ve mesleğin öz denetimi

1.1 Tabip Birliklerinin bağımsızlığı

Dünya Tabipleri Birliği'nin 2011 yılı Ekim ayında Montevideo-Uruguay'da toplanan 62'nci Genel Kurulunda kabul edilen "Ülke Tabip Birliklerinin Bağımsızlığıyla ilgili Dünya Tabipleri Birliği Kararı" meslek örgütlerinin neden bağımsız olması

gerektiğini net bir biçimde ifade etmektedir (**WMA, 2011**). Bu kararda DTB;

"Ulusal tabip odaları, ülkedeki hekimleri temsilcisi olarak hareket etmek; kimi durumlarda bir sendika veya düzenleyici organ, ancak aynı zamanda bir meslek kuruluşu olarak hekimler adına diğer taraflarla görüşmeler yapmak üzere kurulan, halk sağlığı ve refahı ile ilgili konularda hekimlerin uzmanlık birikimini temsil eden kuruluşlardır.

Tabip odaları, tıp mesleğinin görüşlerini yansıtır. Bu bağlamdaki uğraşlar arasında, meslekte etik kuralara uyulması, kaliteli tıbbi bakım ve hizmet sağlanması ve mesleği icra eden herkesin yüksek standartlara bağlı kalması da yer almaktadır.

Bu kuruluşlar, genellikle halk sağlığı alanında olmak üzere, üyeleri adına kampanyalar başlatabilirler veya tanıtım/savunu çalışmaları yürütebilirler. Sözü edilen tanıtım/savunu çalışmaları, bunları muhalif politika olarak gören hükümetler tarafından her zaman hoş karşılanmayabilir. Oysa bu tür çalışmalar gerçekte verimli tıbbi kanıtlara ilişkin bir anlayışı, hastaların ve çeşitli nüfus kesimlerinin ihtiyaçlarını temel almaktadır.

DTB, bu tür tanıtım/savunu çalışmaları nedeniyle kimi hükümetlerin kendilerinin belirledikleri

*Prof. Dr., Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik AD, (ORCID No: 0000-0001-5376-3499)

**Prof. Dr., TİHV Akademi (ORCID No: 0000-0003-2617-879)

Geliş Tarihi / Received : 13.02.2019

Kabul Tarihi / Accepted : 18.02.2019

temsilcileri yetkili organlara atayarak hekim kuruluşlarını susturmaya, verilecek mesajların kendilerinin hoş görebilecekleri mesajlara dönüştürmeye teşebbüs ettiklerinin farkındadır.

DTB bu amaca yönelik girişimleri kınar ve ülkelerdeki hekim kuruluşlarının bağımsız işlevlerine hiçbir hükümet müdahalesi olmamasını talep eder. DTB, hükümetleri, kendi ulusal hekim kuruluşlarının çalışmalarının ardındaki gerekçeleri daha iyi kavramaya, tıbbi kanıtları dikkate almaya ve halkın sağlık ve refahını geliştirmeye yönelik çabalarda hekimlerle birlikte çalışmaya davet eder" demektedir (WMA, 2011).

Dünya Tabipleri Birliği ek olarak, 2012 yılında "Türkiye'de Mesleki Özerklik ve Öz-Yönetime Yönelik Tehditler Konusunda Dünya Tabipleri Birliği Kararı" başlıklı bir karar yayımlamıştır (WMA, 2012). Bu kararda DTB, "663 sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ile, mesleki özerklik ve öz-yönetim ilkeleri doğrultusunda Türk Tabipleri Birliği'ne ait olması gereken; hekim tutum ve davranışlarıyla ilgili etik kılavuzların geliştirilerek yayımlanması, hekimlerin mesleki kusurlarına ilişkin iddiaların araştırılması, mesleki uygulamalarında kusurlu bulunan hekimlere disiplin yaptırımları uygulanması, tıp eğitiminde temel müfredat ile mezuniyet sonrası uzmanlık eğitimi müfredatının belirlenmesi ve sürekli tıp eğitimi etkinliklerinin kredilendirilmesi yetkilerinin Sağlık Bakanlığı denetimindeki Sağlık Meslekleri Kurulu'na devredildiğini, Türkiye'de hükümetin tıp mesleğinin öz-yönetim yetkilerini ve mesleki özerkliğini büyük ölçüde azaltan girişimlerini derin bir kaygıyla karşıladıklarını belirtmektedir (WMA, 2012).

DTB bu karar ile "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ne 77663 sayılı Kararname'yi geri çekmesi ve Türk Tabipleri Birliği'ne 1953 yılında saydam ve demokratik yöntemlerle Meclis tarafından verilen mesleki özerklik ve öz-yönetimle ilgili görev ve sorumluluklarını iade etmesi çağrısında bulunmuş, siyasal partileri ne olursa olsun, Meclis'teki tüm hekim milletvekillerini; hekim siyasetçiler olarak görevlerini anımsamaya, tıp mesleğinin özerklik ve öz-yönetim haklarını desteklemeye" davet etmiştir (WMA, 2012). Ayrıca, "Türkiye'deki ve tüm dünyadaki hekimlere; mesleki bağımsızlık, sağlık hakkı ve Türkiye halkının sağlığı adına yürütülen tanıtım ve savunma çalışmalarına aktif biçimde katılmaları çağrısında" bulunmuştur (WMA, 2012).

Yanı sıra DTB, "ulusal tabip birliklerinin, meslek sahiplerince yapılan düzenlemeleri hedef alan potansiyel tehlikelerin yanı sıra yeni ve gelişmekte olan sorunlarla başa çıkma konusunda birbirleriyle yardımlaşmalarını" şiddetle tavsiye etmektedir. "Ulusal tabip birliklerinin kendi aralarında sürekli bilgi ve deneyim alışverişinde bulunmasını, hastaların çıkarları açısından yaşamsal önemde" görmektedir (WMA, 2009).

1.2 Mesleki bağımsızlık ve mesleğin öz denetimi

Hekimler tedavi düzenlerken hastanın gereksinimleri ile tıbbın olanaklarını kendi bilgi ve becerileri ile birleştirir ve tedaviyi düzenlerler. Bu sürece herhangi bir müdahale kabul edilemez. Bu nedenle hekimlik uygulamalarının denetiminin bağımsız, seçilmiş hekimler tarafından yapılması çok önemlidir. DTB hekimlerin ve hekim meslek örgütünün özyönetim ve özdenetim mekanizmalarının oluşturulmasını, hastaların alacağı tıbbi hizmetin niteliğinin garantisi olarak tanımlamaktadır. Bununla ilgili olarak Mesleki Düzenlemeler Üzerine Madrid Bildirgesi'nde "Mesleki öz düzenleme sistemi kurma sorumluluğunun tıp mesleğince kolektif olarak üstlenilmesi, birey olarak hekimlerin hastalarını kendi mesleki kararlarına müdahale edilmeksizin tedavi etme hakkının geliştirilmesini ve güvence altına alınmasını sağlayacaktır" denmekte (WMA, 2009), "Meslek örgütlerinin yasalara uygun hareket etmek dışında mesleki konularda hükümet kuruluşları tarafından denetlenmesi, kontrol edilmesinin uygun olmadığı" net bir biçimde ifade edilmektedir. DTB bu yaklaşımı "meslek örgütlerinin DTB'ne kurucu üye olabilmelerinin ön koşulu" olarak ifade etmektedir.

DTB, Mesleki Düzenlemeler Üzerine Madrid Bildirgesi'nde, "ulusal tabip birliklerini ve bütün hekimlere; meşru bir öz düzenleme sistemi kurmaları, sürdürmeleri ve bu sistem içinde faal olarak yer almalarını" şiddetle tavsiye etmektedir: "Hastanın bakımıyla ilgili kararlarda mesleki özerkliği nihai olarak güvence altına alacak olan, bu yöndeki kararlılıktır. Bu sayede dışarıdan gelebilecek yersiz müdahalelere maruz kalmaksızın hastalarının en yüksek çıkarları doğrultusunda tavsiyede bulunabilmeleri mümkün olmaktadır" (WMA, 2009).

"Kuşkusuz, hastaya sürekli nitelikli bakım verilebilmesi için hekimlerin sürekli mesleki gelişim sürecine faal olarak katılmaları ve klinik bilgi, beceri ve yeterliliklerini güncelleyip muhafaza etmeleri gerekmektedir. Hekimlerin mesleki davranışları, daima, etik kurallar çerçevesinde olmalı, ulusal tabip birlikleri, hekimlerin hasta lehine mesleki ve etik davranışta bulunmalarını

teşvik etmelidir. Hatalı davranan hekimler uygun şekilde disiplin cezasına çarptırılmalı ve mümkün olan hallerde rehabilite edilmelidir" (WMA, 2009).

"Her ülkede tıp mesleğinde meslek sahiplerince oluşturulacak olan düzenleme sistemlerinin etkili ve sorumlu olabilmeleri için kendi çıkarlarına hizmet etmemeleri veya mesleği içeriden himaye edici olmamaları gerekir; bunun temin edilebilmesi için süreç, adil, makul ve yeterince şeffaf olmalıdır. Ulusal tabip birlikleri, öz düzenlemenin yalnızca hekimleri korumak yönünde algılanamayacağını, meslek onurunun yanı sıra kamuoyunun güvenliğinin, desteğinin ve güveninin de sağlanması gerektiğini anlamları için üyelerine yardımcı olmalıdır" (WMA, 2009).

DTB, Türkiye'de Mesleki Özerklik ve Öz-Yönetime Yönelik Tehditler Konusunda aldığı kararda, 663 sayılı Kararname ile; "tabipliğin kamu ve kişi yararına uygulanıp geliştirilmesini sağlamak" ifadesinin Türk Tabipleri Birliği kuruluş Kanununun 1. maddesinden çıkartılmasının TTB'nin görev alanını daraltmak suretiyle, TTB'nin; sağlık hakkına, sağlık hizmetlerine erişime, toplum sağlığına ve hastaların kişisel sağlığına olumsuz etkide bulunacak girişimlere ve düzenlemelere karşı hukuk yoluna başvurusunun engellenmeye çalışıldığını belirtmiştir: "TTB'nin görev alanının bu şekilde daraltılması yalnızca hekim bağımsızlığını zedelemekle kalmamakta, ayrıca hastaların sağlığını da tehlikeye atmaktadır." (WMA, 2012).

1.3 Hekimlik uygulamalarının suç sayılması

Sağlık hizmetinin bir parçasını oluşturmayan ve suç teşkil eden fiillerde bulunan hekimler, toplumun diğer her üyesi gibi yaptırımlara tabi tutulmalıdır. Tıbbi pratiğin ciddi biçimde istismarına da, mesleki düzenlemeler çerçevesinde yaptırım uygulanmalıdır. Ancak dünyada, yukarıda sözü edilen durumların dışında, hekimlerin uygulamalarını denetleme amacıyla hükümetlerin çeşitli girişimlerde bulduklarına, hekimler için cezai yaptırımlar getirdiklerine tanık olunmaktadır. DTB Hekimlik Uygulamalarının Suç Sayılmasına ilişkin Konsey Kararında "Savaş ve iç huzursuzluk gibi ortamlarda, bu ortamlar sonucunda yaralanan kişilere insancıl amaçlarla tıbbi bakım verilmesini suç sayma yönünde girişimler de söz konusudur, tıp alanında verilen kararların suç sayılması hastaların lehine bir durum sayılamaz." demektedir (WMA, 2013). Bu bağlamda DTB üyelerine; "hükümetin cezai yaptırım getirerek uygun tıbbi pratiği belirlemesi gibi girişimler dâhil olmak üzere, tıp pratiğine müdahil

olma yönündeki girişimlerine, tıpla ilgili kararların suç sayılmasına, iç çatışmalarda yaralanan kişilere tıbbi bakım sağlanmasının suç sayılmasına karşı çıkılmasını" tavsiye etmektedir (WMA, 2013).

2. Silahlı çatışmalar ve şiddet içeren diğer durumlar

Uluslararası insani hukuk standartlarını, bu arada özellikle 1949 Cenevre Sözleşmelerini ve 1977 yılındaki Ek Protokollerini, uluslararası insan hakları hukukunu, bu bağlamda özellikle İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ni (1948) ve Uluslararası Sivil ve Siyasal Haklar Sözleşmesi ile Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'ni (1966) dikkate alarak silahlı çatışmalar ve şiddet içeren diğer durumlarda hekimler ve ulusal tabip birliklerinin yükümlülükleri ile onları yükümlülüklerini yerine getirebilmesi için hükümetlerce sağlanması gereken koşulları çeşitli belgelerde tanımlamıştır:

2.1 Hekimlerin Yükümlülükleri

a. Hastalarına Karşı

- Silahlı çatışma ortamlarındaki tıp etiği barış zamanlarındaki tıp etiği ile aynıdır (WMA, 2012). Sağlık hizmetiyle ilgili etik ilkeler silahlı çatışma ve diğer olağanüstü durumlarda değişmez; barış dönemlerindeki etik ilkeler nelerse bunlar diğer durumlar için de geçerlilik taşır (WMA, ICMM, ICN, FIP, ICRC, 2017).

- Hekimler, mesleki faaliyetlerinin hepsinde, insan hakları alanındaki uluslararası sözleşmelere, uluslararası insancıl hukuka ve DTB'nin tıp etiği alanındaki bildirelerine bağlı kalmalıdır (WMA, 2012).

- Hekimlerin birinci yükümlülükleri hastalarına karşıdır (WMA, 2012; WMA, ICMM, ICN, FIP, ICRC, 2017).

- Ne tür gerekçeler ileri sürülürse sürülsün, sağlık personeli silahlı çatışma ya da diğer olağanüstü durumlar dâhil hiçbir durum ve koşulda işkence ya da zalimce, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamelede bulunmayı kabul etmez (WMA, ICMM, ICN, FIP, ICRC, 2017).

- Hekim, gerekli bakım ve tedaviyi her zaman tarafsızca; yaşa, hastalık ya da engellilik durumuna, inanca, etnik kökene, cinsiyete, yurttaşlığa, siyasal bağlantıya, ırka, cinsel yönelime, toplumsal konuma veya başka herhangi bir ölçüde göre ayrımcılık yapmadan vermelidir (WMA, 2012).

- Hekim, durum ve koşullar ne olursa olsun tıbbi bilgilerin gizliliğini ve mahremiyetini korumalıdır (**WMA, 2012; WMA, ICMM, ICN, FIP, ICRC, 2017**).

b. Hükûmetler, Politika Belirleyenler ve Hükûmet Dışı Kuruluşlara Dair

- Hekimlerin; içme suyu, yeterli gıda ve barınma dâhil olmak üzere sağlık açısından ön koşul olan altyapının sağlanmasında hükûmetler ve diğer yetkilileri uyarma gibi bir görevleri vardır (**WMA, 2012**).

- Hekimler ve ulusal tabip birlikleri savaşın insani açıdan yol açacağı sonuçlar konusunda hükûmetleri ve devlet dışı aktörleri uyarmalıdır (**WMA, 2017b**).

- Hekimler, silahlı çatışmaların başlatılması ya da sürdürülmesiyle ilgili kararlarında; siyasetçilerin, hükûmetlerin ve güç sahibi başka kesimlerin, bu kararların sağlık dâhil çeşitli alanlarda yol açabileceği sonuçların farkında olmaları için çalışmalıdır (**WMA, 2017b**).

- Hekimler, çatışmalar sırasında toplumun katlandığı acıların hafiflemesi için tarafları uyarma çabası içinde olmalıdır (**WMA, 2017b**).

- Hekimler, çatışmaların zarar verip bozulmalara yol açtığı yörelerde yaşayanlara temel hizmetleri ulaştırma gerekliliğini yetkili mercilere sürekli anımsatmalıdır (**WMA, 2017b**).

- Hekimler, tarafların aile bütünlüğünü korumalarını, mümkün olduğu hallerde insanları doğrudan ve acil tehlike olan yerlerden tahliye etmelerini sağlamak için, yardım kuruluşları ve ilgili diğer kuruluşlarla birlikte çalışmalıdır (**WMA, 2017b**).

2.2 Ulusal Tabip Birliklerinin Yükümlülükleri

- Hekimlerin ve onları temsil eden kuruluşların; ulusal çatışmaların üzerine çıkma, karşılıklı mesleki desteği geliştirme ve hekimin hastasının sağlığına yönelik birincil yükümlülüğü dâhil olmak üzere hareketlerini en yüksek tıbbi etik standartlara dayandırma sorumluluğunu üstlenmeleri gerekir (**WMA, 2017a**).

- Hekimlerin, etnik ve ulusal çıkarların ötesine geçen mesleki ve etik yükümlülükleri vardır. Siyasal, dinsel, etnik ve toplumsal köken ne olursa olsun ortak etik kurallar temelinde farklı gruplar

arasında köprü oluşturulmasında hekim kuruluşlarının oynayacakları roller vardır (**WMA, 2017a**).

Dünya Tabipler Birliği ulusal tabip birliklerine şu çağrıda bulunur (**WMA, 2017a**):

- En yüksek etik standartların ve hizmet düzeyinin sürekli kılınması için bölgesel ve küresel ölçekte tıp topluluğuyla bilgi ve deneyim alışverişinde bulunma;

- Acılı bir geçmiş sonrasında ya da hâlen sürmekte olan çatışma ortamlarında bile tıp mesleğinde yapıcı ilişkilerin korunması ve geliştirilmesi. Bunun gerçekleşmesinde, mesleki dayanışma atmosferi içinde sürekli iletişim hâlinde bulunulması özellikle önem taşır.

2.3 Hekimlerin yükümlülüklerini yerine getirebilmesi için ilgili tarafların yükümlülükleri

- Sağlık çalışanlarına, sağlık tesislerine ve sağlıkla ilgili nakil araçlarına askeri ya da sivil her kesim tarafından saygılı olunmalı, görevlerini yerine getirirken güvenlikleri ve bağımsızlıkları korunmalı, en uygun çalışma ortamları sağlanmalıdır (**WMA, 2014; WMA, ICMM, ICN, FIP, ICRC, 2017**). Sağlık çalışanlarına, kurumlarına ve araçlarına saldırılar Cenevre Sözleşmelerinin (1949), Cenevre Sözleşmelerine Ek Protokollerin (1977) ve WMA'nın savaş zamanlarına ilişkin yönetmeliklerinin (2006) ihlali anlamını taşır (**WMA, 2011**).

- Hekimler ve diğer sağlık çalışanları tarafsız olarak kabul edilmelidir (**WMA, 2011**).

- Sağlık çalışanlarının hastalara, sağlık kurumlarına ve donanımına güvenli erişimi keyfi biçimde engellenmemeli, bu özen hastaların sağlık kurumlarına ve sağlık çalışanlarına erişiminde de gösterilmelidir (**WMA, 2012; WMA, 2014; WMA, ICMM, ICN, FIP, ICRC, 2017**).

- Sağlık çalışanları tıbbi görevlerini serbestçe, bağımsız biçimde, cezalandırılma ve sindirilme korkusu olmaksızın mesleki ilkeler doğrultusunda yerine getirebilmeli (**WMA, 2014**), etik yükümlülüklerinden herhangi birine uygun davranmaları nedeniyle hiçbir zaman kovuşturulmamalı ve cezalandırılmamalıdır (**WMA, 2012; WMA, ICMM, ICN, FIP, ICRC, 2017**).

- Sağlık çalışanları ve kurumlarına yönelen tüm saldırılar gerektiği gibi araştırılmalı, Cenevre Sözleşmeleri

ve Protokollerinin ihlalinden sorumlu olanlar yargı önüne çıkarılmalıdır (**WMA, 2011; WMA, 2014**).

Yukarıda özetlenmeye çalışılan tutum belgelerinin dışında DTB ayrıca, konuyla ilgili olarak çeşitli tarihlerde Türkiye'deki gelişmeleri değerlendirmiş ve açıklamalarda bulunmuştur:

2012

Dünya Tabipler Birliği: 663 sayılı KHK meslek örgütünün özerkliğine saldırıdır
<http://www.ttb.org.tr/485yeip>

Dünya Tabipler Birliği, hekim örgütlerine baskı yapan hükümetleri kınadı
<http://www.ttb.org.tr/635yeiq>

Hekim Bağımsızlığı, Meslek Örgütü Özerkliği için DTB
http://www.ttb.org.tr/kutuphane/dtb_brosur.pdf

2013

Hekimlik Uygulamasını Suç İlan Eden Tasarıya Uluslararası Tepki
<http://www.ttb.org.tr/835yf6y>

Dünya Tabipleri Birliği'nden Başbakan'a 2. Mektup
<http://www.ttb.org.tr/935yf17>

2014

Hekimlere Uluslararası Destek: Mesleğinin Gereğini Yerine Getiren Hekimleri Cezalandıramazsınız!
<http://www.ttb.org.tr/265yf3>

2015

DTB Türkiye'de sağlık hizmetlerine ve çalışanlara yönelik saldırıların durdurulması çağrısında bulundu
<http://www.ttb.org.tr/265yg3q>

DTB hekimlere yöneltilen suçlamaların kaldırılması için çağrıda bulundu
<http://www.ttb.org.tr/945yfs3>

DTB'den ATO davası ile ilgili kutlama mesajı
<http://www.ttb.org.tr/235yfsi>

Dünya Tabipleri Birliği iki genç hekimin hapis cezası almasını şiddetle kınadı
<http://www.ttb.org.tr/375yg4b>

2016

Tıp dünyası liderleri Türkiye Cumhurbaşkanı'na

hekimlere yönelik saldırılara son verilmesi çağrısında bulundu
<http://www.ttb.org.tr/405ycmb>

DTB: Türkiye Cumhurbaşkanı'na insan hakları savunucularına yönelik suçlamalardan vazgeçilmesi çağrısında bulunuldu
<http://www.ttb.org.tr/265ychn>

2018

Dünya Tabipler Birliği'nden Açıklama: "TTB yöneticilerinin gözaltına alınmasını kınıyoruz"
<http://www.ttb.org.tr/505yc84>

Dünya Tabipler Birliği'nden TTB'ye destek
<http://www.ttb.org.tr/575yd1e>

Dünya Tabipler Birliği 'Sağlık Torba Yasası' ile ilgili gelişmeleri izliyor
<http://www.ttb.org.tr/875yd3f>

Dünya Tabipler Birliği'nden 5. madde açıklaması: Utanç verici! <http://www.ttb.org.tr/495yd3j>

Dünya Tabipler Birliği (DTB), barış imzacısı hekimlere verilen hapis cezalarının kendilerinde şok etkisi yarattığını açıkladı
<http://www.ttb.org.tr/935yd51>

Kaynaklar

WMA (2009) *WMA Declaration of Madrid on Professionally-Led Regulation*. Erişim Tarihi 22 Şubat 2019, <https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-madrid-onprofessionally-led-regulation/> (Türkçesi: <http://www.ttb.org.tr/userfiles/files/DTB/Madrid.pdf>).

WMA (2011) *WMA Resolution on The Independence of National Medical Associations*. Erişim Tarihi 22 Şubat 2019 <https://www.wma.net/policies-post/wma-resolution-on-theindependence-of-national-medical-associations/> (Türkçesi: <http://www.ttb.org.tr/userfiles/files/DTB/Montevideo.pdf>).

WMA (2011) *Statement on the Protection and Integrity of Medical Personnel in Armed Conflicts and other Situations of Violence*. Erişim Tarihi 22 Şubat 2019 <https://www.wma.net/policiespost/wma-statement-on-the-protection-and-integrityof-medical-personnel-in-armed-conflicts-and-othersituations-of-violence/> (Türkçesi: <http://www.ttb.org.tr/userfiles/files/DTB/Uruguay.pdf>).

WMA (2012) *Regulations in Times of Armed Conflict and Other Situations of Violence*. Erişim Tarihi 22 Şubat 2019 <https://www.wma.net/policies-post/wma-regulations-in-times-of-armed-conflict-and-other-situations-of-violence/> (Türkçesi: <http://www.ttb.org.tr/userfiles/files/DTB/Kuba.pdf>).

WMA (2012) WMA Council Resolution on Threats to Professional Autonomy and Self-Regulation in Turkey Erişim Tarihi 22 Şubat 2019, <https://www.wma.net/policies-post/wma-council-resolution-on-threats-to-professional-autonomy-and-self-regulation-in-turkey/> (Türkçesi: <http://www.ttb.org.tr/userfiles/files/DTB/663.pdf>).

WMA (2013) WMA Council Resolution on Criminalisation of Medical Practice, Erişim Tarihi 22 Şubat 2019, <https://www.wma.net/policies-post/wma-council-resolution-on-criminalisation-of-medical-practice/>. (Türkçesi: <http://www.ttb.org.tr/userfiles/files/DTB/Bali.pdf>).

WMA (2014) Declaration on The Protection of Health Care Workers in Situation of Violence, Erişim Tarihi 22 Şubat 2019, <https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-on-the-protection-of-health-care-workers-in-situation-of-violence/>. (Türkçesi: <http://www.ttb.org.tr/userfiles/files/DTB/GuneyAfrika.pdf>).

WMA, ICMM, ICN, FIP, ICRC (2017) Ethical Principles of Health Care In Times of Armed Conflict and Other Emergencies. Erişim Tarihi: 22 Şubat 2019. https://www.wma.net/wp-content/uploads/2017/02/4245_002_Ethical_principles_web.pdf. (Türkçesi: <http://www.ttb.org.tr/userfiles/files/DTB/ICRC.pdf>).

WMA (2017a) Statement on the Cooperation of National Medical Associations During or in the Aftermath of Conflicts. Erişim Tarihi 22 Şubat 2019 , <https://www.wma.net/policies-post/wma-statement-on-the-cooperation-of-national-medical-associations-during-or-in-the-aftermath-of-conflicts/> (Türkçesi: <http://www.ttb.org.tr/userfiles/files/DTB/Chicago.pdf>).

WMA (2017b) Statement on Armed Conflicts, Erişim Tarihi 22 Şubat 2019, <https://www.wma.net/policies-post/wma-statement-on-armed-conflicts/>. (Türkçesi: <http://www.ttb.org.tr/userfiles/files/DTB/Silahli-catismalar.pdf>).